

A Magyar Köztársaság Nevében !

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság dr. Báthory György ügyvéd által képviselt felperesnek dr. Szabó János ügyvéd által képviselt I. r. és dr. Tomola Szabolcs ügyvéd által képviselt II. r. alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Fővárosi Bíróságnál 20.P.27.424/2004. szám alatt indult és másodfokon a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.229/2007/3. számú ítéletével befejezett perében az említett jogerős ítélet ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2007. november 27. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.229/2007/3. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. r. alperesnek 300.000 (Háromszázezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A II. r. alperes mint engedményező 2002. november 28-án kötött a perben nem álló B. Kft-vel engedményezési szerződésnek nevezett megállapodást, melynek tárgya az A. Kft-vel szemben fennálló követelése volt, 2002. december 8-án pedig az I. r. alperessel kötött "követelésvásárlási (faktoring) keretszerződés korlátozott visszkereseti igénnyel" elnevezésű megállapodást, mely szerint az A. Kft-vel szemben fennálló követelését az I. r. alperesre engedményezte a II. r. alperes. Mindkét szerződés megkötésekor a felperes képviselte a II. r. alperest. Az alperesek, valamint a felperes 2003. november 21-én tartozás-átvállalási megállapodást kötöttek egymással, az abban rögzítettek szerint a felperes átvállalta a II. r. alperesnek a 2002. december 8-ai követelésvásárlási keretszerződésből eredő, 52,709.570 Ft összegű fizetési kötelezettségét. Az átvállalt tartozás megfizetésének

feltételeit a felperes és az I. r. alperes a 2003. november 21-én megkötött fizetési megállapodásban rögzítették, majd ugyanezen a napon a felperes ingatlan jelzálogszerződést is kötött az I. r. alperessel e fizetési kötelezettség biztosítására. Mindezek mellett 2003. november 21-én a felperes ingatlanra vonatkozó biztosítási szerződésből eredő kártérítések összegét is az I. r. alperesre engedményezte.

A felperes végleges kereseti kérelmében az I. r. alperessel szemben valamennyi 2003. november 21-én megkötött megállapodás, a II. r. alperes vonatkozásában a tartozásátvállalási megállapodás érvénytelenségének megállapítását kérte a Ptk. 210.§ (1), (4) és (5) bekezdése alapján, az eredeti állapot helyreállítása körében 3,290.000 Ft és kamatai tekintetében kérte marasztalni az I. r. alperest, és kérte a II. r. alperes mindezek tűrésére kötelezését is. Előadása szerint a 2002. november 28-ai megállapodás csak szándéknyilatkozatnak minősült, az I. r. alperes munkatársai azonban e szándéknyilatkozat tartalmának konkrét ismerete nélkül azt közölték a felperessel, hogy a felperes mint a II. r. alperes képviselője részéről kettős engedményezésre került sor a 2002. november 28-ai és 2002. december 8-ai szerződések megkötésével, ez a magatartása bűncselekmény, és amennyiben nem vállalja át a II. r. alperes 52,709.570 Ft összegű tartozását, vele szemben feljelentést tesznek. E közlés indította a tévedésben lévő, megtévesztett, jogtalanul fenyegetett felperest a 2003. november 21-ei szerződések megkötésére.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság 16. sorszámú ítéletében a keresetet elutasította. Az ítélet szerint a 2003. november 21-ei szerződések aláírása előtt a felperes és az I. r. alperes között tárgyalások folytak, melynek során a felperes nemcsak az I. r. alperes munkatársaitól, de saját ügyvédjétől is arról értesült, hogy amennyiben a rendelkezésre akkor nem álló, a B. Kft-vel 2002. november 28-án megkötött szerződés engedményezési szerződésnek minősül, akkor kétszeres engedményezésre és bűncselekmény elkövetésére került sor. Az I. r. alperes ilyen tartalmú közlése alapján a felperes a tévedés miatti érvénytelenségre nem hivatkozhat, saját érdekkörében döntött arról, hogy aláírja a 2003. november 21-ei szerződéseket.

A felperes - saját előadása szerint - közvetlenül a per megindulása előtt ismerte fel a megállapodások érvénytelenségét, ugyanakkor arra hogy az érvénytelenség a Ptk. 210.§ (4) és (5) bekezdése alapján is fennáll, csak 2006. május 31-én nyilatkozott először. Mivel ekkor már az egy éves megtámadási határidő eltelt, az e jogszabályhelyekre alapított keresetet érdemi vizsgálat nélkül elkésettség miatt kellett elutasítani.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet szerint még az "egy helyen szabályozott, de eltérő megtámadási okok tekintetében is" külön-külön kell vizsgálnia a megtámadási határidő megtartását. A felperes keresetében a bűncselekmény elkövetésére hivatkozó, feljelentést kilátásba helyező I. r. alperesi nyilatkozatot nem fenyegetésként, csupán jogi, illetve közös ténybeli tévedésként értékelte, és a kereset módosításában támadta először a szerződést megtévesztés, valamint jogellenes fenyegetés miatt. A közös tévedés, illetve megtévesztés mint érvénytelenségi ok ténybeli alapja közös és hasonló, ezért a megtévesztés címén való megtámadással a felperes nem késett el, viszont a Ptk. 210.§ (4) bekezdésére alapított megtámadása elkésett, ezért annak érdemi vizsgálatát jogszabálysértés nélkül mellőzte az elsőfokú bíróság.

Alaptalanul hivatkozott a felperes arra, hogy az I. r. alperessel közös téves feltevésben lett volna, illetve, hogy az I. r. alperes megtévesztette volna őt atekintetben, hogy ugyanazon követelés engedményezésére kétszeresen került sor. A II. r. alperes és a B. Kft. közötti 2002. november 28-ai szerződés az engedményezésre kerülő követelést pontosan meghatározta annak a jogviszonynak a megjelölésével, amelyből az átruházott követelések származnak, az pedig nem teszi érvénytelenné az engedményezési szerződést, hogy abból hiányzott annak megjelölése, hogy melyik szerződő félnek kell értesíteni a kötelezettet, tehát tévesen minősítette a felperes csupán szándéknyilatkozatnak ezt a megállapodást. A megállapodás minősítése egyébként jogi kérdésben való tévedésnek minősülhetne - erre alapított kereseti kérelmétől azonban a felperes még az elsőfokú eljárás során elállt - a ténybeli tévedés miatti érvénytelenség pedig jelen esetben fogalmilag kizárt. Amennyiben ugyanis a felperes valóban tanúsította az adott magatartást, úgy az erre vonatkozó tényállítás nem valótlan, amennyiben viszont nem tanúsította a kérdéses magatartást, úgy azért nem lehet tévedésben, mert saját magának kellett tudnia, hogy az erre vonatkozó állítás valótlan.

A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az első fokú ítélet megváltoztatásával a módosított keresetének helyt adó új határozat meghozatalát, másodlagosan a jogerős ítéletnek az elsőfokú bíróság ítéletére kiterjedő hatályú hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását kérte. Felülvizsgálati kérelmét az alábbiakkal indokolta:

Iratellenes a jogerős ítéletnek az a megállapítása, hogy a II. r. alperes a 2003. évi beszállításokból keletkező, az A. Kft-vel szembeni követelését engedményezte a B. Kft-re, mert a szerződés 4. pontja alapján egyértelmű, hogy ekkor a 2002. november 28-án már fennálló, a II. r. alperes által bemutatott számlák szerinti követelések engedményezésére került sor. A Fővárosi Ítéltábla téves álláspontjával szemben ezen engedményezés érvényes

létrejöttéhez az ítélezési gyakorlat szerint szükség lett volna arra is, hogy abból - a Ptk. 205.§ (2) bekezdésében írtaknak megfelelően - a jogviszony megjelölése mellett egyértelműen megállapítható legyen az engedményezett követelés összege is. Azt azonban a perben senki nem bizonyította, de még csak nem is állította, hogy állt volna fenn 2002. november 28-án bármilyen összegű követelése a II. r. alperesnek az A. Kft-vel szemben. Kellő alappal állítja ezért a felperes, hogy 2002. november 28-án csak a látszat szerint engedményezte a 2003. évi szállítási szerződésekből eredő követeléseit a II. r. alperes a B. Kft-re, valójában ezt a megállapodást azért kötötték meg a szerződő felek, mert a B. Kft. áruk beszerzéséhez hitelt kívánt felvenni a HVB Banktól, és e hitelkérelem kedvező elbírálása érdekében kívánta elhíttetni a HVB Bankkal, hogy engedményezés címén követelések jogosultjává vált. A szerződő feleknek azonban az engedményezésre irányuló szándéka már csak azért sem lehetett, mert ekkor még nem tudhatták, hogy 2003-ban a B. Kft. szállít-e majd a II. r. alperesnek olyan árut, melyet az A. Kft. megrendel a II. r. alperestől. Az engedményezés létrejöttének hiányára utalnak azok a 12. sorszámú jegyzőkönyvhöz csatolt okiratok is, melyeket a bíróságok a Pp. 206.§ (1) és 221.§ (1) bekezdését megsértve hagytak figyelmen kívül. E csatolt szerződések ugyanis bizonyítják, hogy más engedményezések esetében a II. r. alperes mindig meghatározott összegek engedményezéséről állapodott meg a B. Kft-vel, és minden esetben szerepelt az is a szerződésben, hogy azt a B. Kft. jogosult bemutatni a kötelezettnek. Abból, hogy jelen esetben a B. Kft. az A. Kft-nek csak 2003. márciusát követően - a tüzeset után - mutatta be a szerződést az következik, hogy maga sem tekintette azt engedményezési szerződésnek.

Kétszeres engedményezés tehát nem történt, ezért tévedés vagy közös tévedés, illetve megtévesztés esete áll fenn.

A Ptk. 210.§ (1) bekezdésében írt tévedésre mint érvénytelenségi okra a felperes határidőn belül hivatkozott. A szerződéseket rendszeresen aláíró felperestől nem volt elvárható, hogy 2003. november 11-én pontosan emlékezzen az általa 2002. november 28-án aláírt szerződés tartalmára, tehát a másodfokú ítéletben írtakkal szemben nem kellett feltétlenül tudnia, hogy valótlanul állítja az I. r. alperes a kettős engedményezés megtörténtét. A szerződésnek a felperesnél lévő példánya elégett egy 2003. március 20-ai tüzesetnél, a felperes azt próbálta, de nem tudta a tartozásátvállalás előtt beszerezni, és az az I. r. alperesnek sem volt a birtokában. Ennek ellenére állították az I. r. alperes nevében eljáró személyek, hogy a kettős engedményezés megtörtént, és e tényközlésből az következik, hogy ha az I. r. alperes jóhiszeműen járt el, akkor közös téveséről, ellenkező esetben megtévesztésről van szó. Egyébként a 12. sorszám alatt csatolt "emlékeztető" azt bizonyítja, hogy a B. Kft. a II. r. alperestől megfelelő tájékoztatást kapott arról, hogy a II. r. alperes az A.

Kft. által befogadott számlákkal kapcsolatban be kívánja vonni az I. r. alperest mint faktorcéget.

A felperes ugyan csak az igényérvényesítésre megszabott egy éves határidőn túl terjesztette ki a megtámadás jogcímét jogellenes fenyegetésre is, már a keresetlevélben leírt tényállás is tartalmazta a jogellenes fenyegetés törvényi tényállási elemeit. A keresetből egyértelműen kiderül, hogy az I. r. alperes képviselői nemcsak feltételezésként, hanem tényként közölték azt a felperessel, hogy kétszeres engedményezésre került sor, továbbá azt is, hogy ha nem vállalja a felperes át a II. r. alperes tartozását, akkor vele szemben büntetőfeljelentést tesznek, és mindezen közlések indították a felperest a tartozásátvállalásra.

A Legfelsőbb Bíróságnak a jogerős ítéletben hivatkozott döntései nem támasztják alá a jogerős ítéletnek azt az álláspontját, hogy az adott esetben elkésettség miatt nem lehetett vizsgálni, hogy a megtámadott szerződések érvénytelensége a Ptk. 210.§ (4) bekezdés alapján fennáll-e. A Ptk. 210.§ (4) bekezdése is éppúgy, mint a Ptk. 210.§ (1) és (2) bekezdése akarathibás megtámadási okokat sorol fel, és e megtámadási okok ténybeli alapja azonos volt, így nem lehetett volna a megtámadási határidőt az adott esetben jogcímenként vizsgálni.

Mivel a megtámadott szerződések ellenérték hiányában ingyenes szerződések voltak, a Ptk. 210.§ (5) bekezdése alapján nincs jelentősége annak, hogy az I. r. alperes nem ismerte fel a felperes tévedését.

Az I. r. alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A felülvizsgálati kérelem alaptalan, a jogerős ítélet az abban foglaltak alapján nem minősül jogszabálysértőnek.

A felperes 2004. június 16-án előterjesztett keresetében a 2003. november 21-ei szerződéskötések előzményeként azt adta elő, hogy az A. Kft. beszüntette a 2002. december 8-án engedményezett követelések kifizetését az I. r. alperes részére, mert úgy értesült a B. Kft-től, hogy a II. r. alperes korábban egy másik szerződéssel a B. Kft-re engedményezte az A. Kft-vel szemben fennálló, a 2002. december 8-ai szerződés tárgyát is képező követeléseit. Emiatt kezdeményezett az I. r. alperes tárgyalásokat a II. r. alperessel, mely tárgyalások során az I. r. alperes képviselőjében eljáró jogi szakértők a II. r. alperest képviselő felperes részére olyan tájékoztatást adtak, hogy bűncselekménynek minősülő kétszeres engedményezésre került sor. A kereset szerint az alperes kezdeményezésére azért írta alá a felperes a 2003. november 21-ei szerződéseket, mert abban a téves feltevésben volt, a kétszeres engedményezés ténylegesen megtörtént, és ezzel bűncselekményt valósított meg. E tényállás alapján támadta meg a felperes keresetében a Ptk. 210.§ (2) és (3) bekezdésében írtakra

hivatkozással a perbeli szerződéseket. 2005. február 25-én a felperes már a Ptk. 210.§ (1) bekezdése szerinti tévedésére is hivatkozott, 2006. január 4-én akként módosította keresetét, hogy a szerződések érvénytelenségének megállapítását a Ptk. 210.§ (1), (3) és (4) bekezdés alapján kéri, majd a 2006. május 31-ei tárgyaláson jelentette be, hogy végleges keresetét a Ptk. 210.§ (1), (4) és (5) bekezdésében írtakra alapítja.

A felperes tehát keresetében még azt hangsúlyozta, hogy a perben szerződések megkötését alapvetően az a jogi tévedése és az I. r. alperessel közös téves feltevése motiválta, hogy a II. r. alperes részéről kettős engedményezésre került sor. Ez az állítás az adott esetben értelemszerűen azt is jelentette, hogy a felperes már keresetében hivatkozott saját tévedésére is, azaz arra, hogy a perbeli szerződések megkötésekor abban a tévedésben volt, hogy a II. r. alperes nevében ugyanazon követelés vonatkozásában kötött a B. Kft-vel és az I. r. alperessel is engedményezési szerződéseket. Ugyanez a ténybeli tévedés volt az alapja a szerződések megtévesztés címén való későbbi megtámadásának is. Mindezekre tekintettel helyesen tekintette a másodfokú bíróság határidőben érkezettnek a tévedésre és a megtévesztésre alapított igényérvényesítést. Jogszabálysértés nélkül állapította meg, azt is a másodfokú bíróság hogy az e tévedési okokra alapított kereset alaptalan.

Amennyiben ténylegesen kétszeres engedményezésre került sor, akkor kizárható az akarathibás szerződés megkötése, mert akkor értelemszerűen nem merülhet fel, hogy a felperes tévedésben lett volna a B. Kft-vel megkötött engedményezési szerződés tartalmát illetően. Erre vonatkozó ténybeli tévedése csak akkor állhatott fenn a felperesnek, ha a B. Kft. és a II. r. alperes közötti engedményezési szerződésnek nem volt azonos a tárgya, ha ténylegesen nem került sor kettős engedményezésre. Mivel a tévedés fennállása tekintetében csak ennek függvényében lehet állást foglalni, a perben bizonyításra szorult, hogy ténylegesen nem történt kettős engedményezés. Ezt a tényt a felperes bizonyítani nem tudta.

A 2002. november 28-ai megállapodást a II. r. alperes a perben nem álló B. Kft-vel kötötte meg. Az ügy körülményeiből kitűnően a B. Kft. e szerződésre jogot alapított, mert az engedményezésről értesítette az adóst. Az ő meghallgatása vagy perben állása nélkül a bíróság megalapozottan nem dönthet arról, hogy a 2002. november 28-ai megállapodás létrejött-e, illetve milyen tartalommal jött létre, történt-e engedményezés a II. r. alperes és a B. Kft. között.

Ugyanakkor tény, hogy a 2002. november 28-ai megállapodást maguk a szerződő felek engedményezési szerződésnek nevezték, és e szerződés 4. pontja kifejezetten tartalmazta azt, hogy a II. r. alperes a B. Kft-re engedményezi az A. Kft-vel szemben fennálló követeléseit. Azt is rögzítették az engedményezési szerződésben a szerződő felek, hogy a B. Kft. évek óta szállít évi 1 milliárd forint értékű árut a

II. r. alperesnek, ugyanakkor a II. r. alperes 2003. üzleti évre vonatkozóan évi 1 milliárd forint értékű - részben a B. Kft. által importált - áru beszállítására vállalkozott az A. Kft. felé. A megállapodás 3. pontja szerint az engedményezési szerződést annak érdekében kötik meg egymással, hogy az importáru finanszírozásának fedezete biztosított legyen. (A keresetlevélben a felperes úgy nyilatkozott - szemben a felülvizsgálati kérelemmel -, hogy ez az okirat a felek 2003. évi üzleti kapcsolatát érintette.) A 12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolt, dr. H. Gy. Ügyvédi Irodájában, a II. r. alperes és a B. Kft. részvétele mellett készült, a köztük zajló tárgyalásokra vonatkozó "emlékeztetőből", - melynek tárgya a II. r. alperes mint engedményező és a B. Kft. mint engedményes közötti megállapodás pontosítása volt - azt kell megállapítani, hogy a II. r. alperes szükségesnek tartotta a finanszírozás meggyorsítása érdekében - mivel az A. Kft. 40 napos fizetési határidő mellett teljesített a neki szállító II. r. alperes felé - egy faktoring cég bevonását, kilátásba helyezte, hogy az I. r. alperessel a közeljövőben a faktoring szerződést köt és így módon az A. Kft.-nek történő szállítások ellenértékét az I. r. alperes közvetlenül fizeti ki a II. r. alperes helyett a B. Kft.-nek. Az emlékeztetőben rögzítettek azonban nem teljesültek, a II. r. alperes valójában már 2002. december 8-án kötött faktoring szerződést kötött az I. r. alperessel, más tartalommal.

Mindezek alapján azt kell megállapítani, hogy a B. Kft. perben állása, sőt meghallgatása nélkül lefolytatott perben rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem lehet olyan megállapítást tenni, hogy a II. r. alperes és a B. Kft. által 2002. november 28-án megkötött és általuk engedményezési szerződésnek nevezett szerződés valójában nem engedményezési szerződés volt. Ebből viszont az következik, hogy a felperes nem tudta bizonyítani ténybeli tévedésének fennállását. Megjegyzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy a perbeli szerződések érvényessége szempontjából közömbös, hogy a felperest - tévedés hiányában - valójában milyen rejtett indok motiválhatta az általa megtámadott szerződések megkötésében [Ptk. 207.§ (4) bekezdés].

Jogsabálysértés nélkül állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a Ptk. 210.§ (4) bekezdésének második fordulatában írt jogellenes fenyegetésre alapított megtámadással a felperes elkésett. Tény, hogy e jogcímre a felperes első ízben 2006. január 4-én hivatkozott, azt pedig alaptalanul állította, hogy az e jogcímen való megtámadásra azért került sor határidőben, mert valamennyi megtámadási ok ténybeli alapja azonos volt. A Ptk. 210.§ (4) bekezdésében írt jogellenes fenyegetés valamely személyi, vagy vagyoni jogellenes hátrány kilátásba helyezését jelenti abból a célból, hogy a szerződő felet rábírják valamely nyilatkozat megtételére. E jogszabályhelyre alapítottan állította a felperes végleges keresetében, hogy őt szerződéskötésre kényszerítette az I. r. alperes azzal, hogy kilátásba helyezte a szerződéskötés elmaradásának esetére feljelentését. Bár keresetében is utalt arra,

hogy a büntető feljelentés elkerülése is szerepet játszott az akarathibás szerződés megkötésében, mégis tudatosan, jogi képviselővel eljárva keresetében csak a Ptk. 210.§ (2) és (3) bekezdésére alapítottan támadta meg a szerződéseket annak hangsúlyozásával, hogy a kettős engedményezés ténye vonatkozásában állt fenn tévedése. Nem állította sem azt, hogy kifejezetten a büntetőeljárással való jogellenes fenyegetéssel vette volna rá őt az I. r. alperes a szerződéskötésekre, sem azt, hogy e jogellenes fenyegetés hiányában a szerződéskötésre nem került volna sor. A felperes csak 2006. január 4-én döntött úgy, hogy a szerződéseket jogellenes fenyegetés címén is megtámadja, és e késedelmesen előterjesztett anyagi jogi nyilatkozatának következményeit viselnie kell.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet hatályában való fenntartásáról a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján döntött. Az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet benyújtó felperest a Pp. 270.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78.§-a alapján, valamint a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (5) és (6) bekezdésében írtak alkalmazásával kötelezte ügyvédi munkadíj formájában felmerült felülvizsgálati perköltségek megfizetésére az I. r. alperes javára. Az ügyvédi munkadíjat a kifejtett ügyvédi munkára is figyelemmel mérsékelt összegben és ÁFA-val növelten határozta meg.

Budapest, 2007. november 27.

Salamonné Dr. Solymosi Ibolya s. k. a tanács elnöke,
Dr. Lőrincz Györgyné s. k. előadó-bíró,
Gyöngyösiné Dr. Gyügyei Klára s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

(Hajdu Mihályné)
bírószági írnok